

УДК 784.4(477.86)

Ольга ФАБРИКА-ПРОЦЬКА,*orcid.org/0000-0001-5188-1491*

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри музичної україністики

та народно-інструментального мистецтва

Навчально-наукового інституту мистецтв

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

(Івано-Франківськ, Україна) *olgafp4@ukr.net*

ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ДОСЛІДЖЕНЬ МУЗИЧНОГО ФОЛЬКЛОРУ ЛЕМКІВ УКРАЇНИ

У статті акцентовано увагу на питаннях вивчення історії, збирання та публікації фольклорно-етнографічних досліджень лемків як найзахіднішої гілки українського народу, аналізу та характеристики основних праць із зазначеної проблематики. З'ясовано значення наукового доробку для розвитку культурології, українознавства, мистецтвознавства. Проаналізовано напрями досліджень лемків-переселенців України в наш час. Доведено, що оригінальність лемківської пісні ґрунтується на «пограниччі» культур, в яких вона формувалася, а саме на багатстві різнонаціональних фольклорних традицій, що лягли в основу лемківського музично-пісенного фольклору. Історія Лемківщини – приклад невмирущості національної культури, який гідний наслідування.

Ключові слова: історіографія, лемки, українці, музичний фольклор і його види, пісні, трансформація.

Olga FABRYKA-PROTSKA,*orcid.org/0000-0001-5188-1491*

Candidate of the Art Critic,

Associate Professor of the Department of Musical Ukrainian

Studies and Folk Instrumental Music Art,

Institute of Art of the Precarpathian National University after Vasil Stefanyk

(Ivano-Frankivsk, Ukraine) *olgafp4@ukr.net*

HISTORIOGRAPHY AND PROBLEMATED STUDIES OF MUSIC FOLKLORE OF LAMPKS OF UKRAINE

The article deals with the question of the origin of Lemkos: the most western autochthonous ethnographic group of Ukrainians, who from the ancient times lived compactly on both sides of the Western Carpathians – Low Beskydy from the year of Syan, Tsirocha in the east to Poprad with the Dunajets in the west.

For several centuries, while preserving the ancient Kyiv-Russian spiritual, domestic and linguistic traditions, Lemkos simultaneously created a unique cultural layer that is an original contribution to the general treasury of not only Ukrainian, but also European and world cultural heritage.

Historically, ethnic lands of Lemkivshchyna are now included in two neighboring states – Poland and Slovakia.

As a result of deportation, the majority of the indigenous population was taken to the Donbas, Ternopil region, Sambir and other regions of Ukraine. The population remaining in their native lands in 1947 as part of Operation Wisla was deported to the Polish lands of western Poland and dispersed between Polish peoples with the explicit purpose of their Polonization.

Today Lemkos settlers live compactly on the territory of Western Ukraine, in particular in the Lviv, Ternopil and Ivano-Frankivsk regions. In each of the regions, socio-public and cultural organizations and societies are actively functioning, whose main task is to revive, preserve and promote the Lemko dialect, history and culture. But, despite this, the processes of assimilation are still developing.

Nowadays, the number of research materials devoted to Lemko's subjects is increasing in Ukraine. However, there are still a number of issues left out of attention that would thoroughly cover the various aspects of the existence of this sub ethnic under the new conditions.

The article focuses on research on the history, collection and publication of folk-ethnographic studies of Lemkos as the most western branch of the Ukrainian people, analysis and characterization of main works on issues. The value of scientific data for the development of cultural studies, Ukrainian studies, and art studies has been determined. Issues of national and cultural identity of Lemkos are discussed. Areas of research have been characterized and analyzed. The types of transformation of the song folklore of lemks deported in the modern period are described in detail. It is proved that the originality of the Lemko song is rooted precisely in the "borderline" of the cultures in which it grew, in various versions of the various national folklore traditions, which gave rise to the defining features of the Lemko music folk song, and the history of Lemkivshchyna is an example of the immortality of a Ukrainian nation that is worthy of imitation .

Key words: historiography, lemks, Ukrainians, folklore, songs, transformation, type.

Постановка проблеми. Лемки – найзахідніша автохтонна етнографічна група українців, яка з давнини компактно проживала обабіч західних Карпат – Низьких Бескидів від рік Сян, Цироха на сході до Попраду з Дунайцем на заході. Історично-етнічні землі Лемківщини сьогодні входять до двох сусідніх держав – Польщі та Словаччини. Протягом кількох століть, зберігаючи прадавні київсько-руські духовні, побутові та мовні традиції, лемки одночасно створили своєрідний культурний пласт, який є оригінальним внеском до загальної скарбниці не лише української, а й європейської і світової культурної спадщини. Найбільша трагедія лемків чекала наприкінці Другої світової війни та д перші післявоєнні місяці, коли внаслідок депортації більшість корінного населення було вивезено на Донбас, Тернопільщину, Самбірщину й в інші області України. Населення, що залишилося на рідних землях, у 1947 р. в межах операції «Вісла» було депортовано на понімецькі землі західної Польщі та розпорощено між польською людністю з явною метою його полонізації.

Сьогодні лемки-переселенці компактно проживають на території Західної України, зокрема в Львівській, Тернопільській та Івано-Франківській областях. У кожній з областей активно функціонують суспільно-громадські та культурні організації і товариства, головним завданням яких є відродження, збереження та популяризація лемківської говірки, історії та культури. Та, незважаючи на це, все-таки розвиваються процеси асиміляції.

На сучасному етапі в Україні зростає кількість дослідницьких матеріалів, присвячених лемківській тематиці. Однак поза увагою залишається низка питань, які б ґрунтовно висвітлювали різні сторони побутування цього субетносу в нових умовах.

Аналіз досліджень. Різні напрями матеріальної та духовної культури лемків досліджували українські, польські, словацькі історики, етнографи та фольклористи, а саме: Я. Головацький, Ж. Паулі, О. Кольберг, В. Хиляк, В. Гнатюк, І. Панькевич, О. Духнович, О. Павлович, А. Кралицький, І. Верхратський, Ф. Колесса, В. Гошовський, О. Торонський, О. Дей, С. Гостиняк, І. Майчик, А. Червеняк, Я. Полянський, І. Красовський, І. Чулик, В. Хомик, С. Грица, М. Мушинка, М. Сополіга, Н. Вархол, М. Байко, М. Горбаль, Я. Бодак, Р. Кирчів та багато інших.

Лемківську культурну спадщину вивчали за різних обставин, під час змін в політичному, суспільному і громадському житті, культурному середовищі.

Мета статті – розглянути питання історії, збирання та публікації фольклорно-етнографічних досліджень лемків, а також охарактеризувати види трансформації пісенного фольклору лемків України в сучасний період.

Виклад основного матеріалу. Беручи за основу історико-хронологічний аспект, варто виділити два етапи: 1) вивчення лемківської пісенно-музичної спадщини в ХІХ ст.; 2) лемківський фольклор у наукових студіях ХХ ст. та поч. ХХІ ст. Звичайно, поділ умовний, однак первинно він пов'язаний із суспільно-політичними чинниками. Із цією метою створюються наукові осередки за участю етнографів, фольклористів, філософів та ін. Розпочинається активне збирання різножанрових текстів, народних пісень, з'являються перші збірки, які, до речі, крім іншого матеріалу, містять також лемківський; спочатку він з'являється в загальних фольклорних збірниках, у пісенниках, а далі – в окремих невеликих розвідках, присвячених лемківським звичаям і обрядам. Серед перших збирачів та популяризаторів лемківської пісенної творчості необхідно назвати Ж. Паулі, Я. Головацького, О. Кольберга, В. Хиляка, В. Гнатюка, І. Верхратського й ін.

До особливостей другого етапу вивчення лемківської пісенно-музичної спадщини належать: а) цілеспрямоване збирання лемківського пісенного фольклору (наприклад, створення архівів фонографічних записів у Відні (1903 р.), Львові (1908 р.) та ін; спеціальні експедиції на Лемківщину; велике заохочення збирачів-ентузіастів до записування фольклору й ін.); б) зростання кількості науково-популярних видань, які, попри тематичне розмаїття, висвітлюють окремі аспекти культурологічного простору Лемківщини; в) поява друкованих збірників лемківських пісень із нотами, які одразу стають помітним явищем не лише серед лемківської громади, але й у широкому культурному середовищі. Серед активних популяризаторів та збирачів лемківських культурних скарбів варто згадати Ф. Колессу, Ф. Коковського, І. Бугеру, Р. Рейнфусса, С. Людкевича, М. Соболєвського, О. Гижу, Б. Дрималика, М. Колессу, Я. Полянського, А. Кос-Анатольського, І. Майчика, М. Мушинку й ін.

У ХХ ст. вивчення лемківського фольклору дослідники поділяють на три напрями:

1. Фольклористичний (вивчення обрядів, публікації лемківських пісень, аналіз регіональних особливостей їхніх пісень тощо).

Початком можна вважати збірку І. Франка «Галицько-руські народні приповідки» (1901 р.). Учений заохочував своїх читачів до того, щоб

зберегти і розвивати народні традиції лемків, а також закликав українських учителів східної Галичини досліджувати і пропагувати безцінні скарби лемківської культури, із власної волі їхати на педагогічну роботу в гірські лемківські села.

Музичні записи лемківських пісень подаються також у виданні «Руско-народні галицькі мелодії» (1905–1912 рр.) композитора, фольклориста та музикознавця П. Бажанського (1836–1920 рр.). Дещо пізніше виходять друком записи, зроблені фольклористом, педагогом і перекладачем О. Роздольським (1872–1945 рр.), під назвою «Галицько-руські народні мелодії» (1906–1907 рр.), відредаговані С. Людкевичем. Одне із провідних місць у галузі дослідження фольклору належить видатному українському етнографу, фольклористу та громадському діячеві В. Гнатюку (1871–1926 рр.). Його праці за змістом, точністю запису та науковим рівнем мають світове значення. Велику цінність серед досліджень лемківського фольклору становить його розвідка «Весілля в Керестурі» (1908 р.). Першу книгу шеститомника «Етнографічні матеріали з Угорської Русі» учений видав 1897 р. Загалом матеріали, що охоплюють понад 1 700 сторінок, містять 485 зразків прозового фольклору (легенди, новели, казки, байки, оповідання, анекдоти) та 583 пісні. До речі, відомою і популярною серед фольклористів є перевидана 1971 р. збірка «Українські народні пісні в записах Володимира Гнатюка», яка охоплює всі його пісенні записи з Галичини, що дійшли до наших днів, серед яких варто виділити коломийки галицького походження, записані в північно-східних районах Закарпаття. Зібрані матеріали відзначаються точністю запису і мають велике значення для подальшого вивчення культури і побуту лемків. Підвалини для вивчення музичного фольклору українського населення Карпат заклав у своїх працях видатний український композитор, музикознавець і фольклорист Ф. Колесса (1871–1947 рр.). Записуючи пісні від селян Закарпаття та галицької частини Лемківщини, він видає 1923 р. збірку «Народні пісні з південного Прикарпаття», а 1929 р. – вагому працю під назвою «Народні пісні з Галицької Лемківщини». У ній подаються різні жанри фольклору карпатських українців: від календарно-обрядових до пісень про еміграцію. Локальні риси фольклору лемків яскраво відображені в баладних, дівочих, парубоцьких піснях.

Перша світова війна перешкодила подальшим культурологічним дослідженням у західнокарпатському краї, і наукові пошуки були призупинені. Невдовзі розпочався новий етап у вивченні музичного мистецтва лемків.

Серед перших дослідників лемківського весілля були О. Торонський, В. Хиляк та Г. Бескид. У міжвоєнний період весільному фольклору лемків присвячено низку невеликих збірок та журнальних статей, серед яких записи Д. Качора, І. Бугери, Ю. Тарновича, Я. Баранецького.

У 50–90-х рр. ХХ ст. записи північно-лемківського весілля багатьох фольклористів-аматорів (Я. Бодака, С. Верхоляка, В. Хомика та ін.) друкувалися на сторінках газети «Наше слово» (Варшава). Вагоме місце в історії дослідження лемківського весільного обряду посідає антологія українського фольклору Східної Словаччини «З глибини віків» (1967 р.), автором якої є дослідник народної культури лемків південних схилів Карпат, доктор філології Микола Мушинка. Активним збирачем фольклору був лемко за походженням М. Соболевський, який після переселення 1945 р. на Тернопільщину, зібравши і записавши пісенний фольклор лемків, опублікував його 1967 р. під назвою «Лемківські співанки». Збірка містить лемківські народні пісні, згруповані за жанрами; їхня тематика різноманітна.

Теоретичному осмисленню етнорегіональної специфіки народної творчості карпатських груп, зокрема лемків, присвячені статті й розвідки С. Грици, в яких дослідниця сама записала не один десяток пісень. Фольклорні зв'язки в зоні історико-етнографічного сусідства українців з інонаціональними етносами, насамперед із поляками, словаками, чехами, угорцями, румунами, розглянуто в її статтях. Ґрунтовними є праці відомих українців зі Словаччини М. Сивицького та М. Мушинки, зокрема «Лемківщина. Земля – люди – історія – культура» (1988 р.) у двох томах. 2000 р. відомими стали дослідження І. Мадзіка і В. Максимовича, Т. Саварин-Цимбал, Р. Кирчіва, М. Горбаль, М. Байко, Б. Горбала, О. Фабрики-Процької, К. Чаплик, Я. Бодака та багатьох інших.

2. *Етнологічний напрям висвітлений у багатьох монографіях, нарисах, збірниках наукових праць; у статтях фольклористів-етнографів, серед яких Р. Рейнфусс, С. Удзеля, К. Добровольський, І. Бугера й інші.*

Із проголошенням незалежності України активізувалося вивчення духовної культури лемківського краю. Відомими стають дослідження І. Оленича, В. Барни, І. Красовського, Р. Одрехівського. Особливою подією 1999 р. стала поява завдяки старанням працівників Інституту народознавства НАН України академічного видання «Лемківщина. Матеріальна культура» (Т. 1). У ньому детально висвітлено питання історії, основних та допоміжних занять населення, його

боротьби проти денаціоналізації, насильної депортації північних лемків з їхньої прабатьківщини, багатогранна матеріальна культура, одяг, житлове та монументальне будівництво. 2002 р. побачив світ і другий том унікального історико-етнографічного дослідження – «Лемківщина. Духовна культура» (Т. 2), в якому розглядаються питання громадського побуту та звичаєвого права, календарної та сімейної обрядовості, релігійного життя, фольклорної традиції та народного мистецтва цього субетносу. Оригінальні зразки фольклору опубліковані В. Денисюк, О. Кровицькою та багатьма іншими.

3. *Історико-публіцистичний напрям (спогади, мемуари, довідники, нариси, фотоальбоми, журнали).*

Окремі розвідки, що висвітлюють проблеми культури та мистецтва Лемківщини, належать перу галицького правника, журналіста, письменника й етнографа Ф. Коковського. Його доробок збагатив дослідницьку палітру тогочасних наукових та науково-популярних праць, ознайомив читачів із багатогранними традиціями. Матеріали про мистецтво і культуру лемків часто друкувалися у львівському двотижневику «Наш лемко», який був єдиним українським часописом міжвоєнного двадцятиліття, адресованим читачеві на Лемківщині. Історик Юліан Тарнович опублікував низку праць, присвячених найрізноманітнішим питанням лемківської духовної спадщини. Однією з найвагоміших його праць є історичний нарис «Ілюстрована історія Лемківщини» (1936 р.), який був популярним у Галичині й еміграції на початку ХХ ст. У наш час книга стала бібліографічною рідкістю.

Невтомним дослідником історії та культури лемків ХХ ст., знаним і популярним в Україні та за її межами, був історик-етнограф, громадський діяч, публіцист, «імператор» Лемківщини, як його називали в лемківських колах, Іван Красовський. Він є автором майже півтори тисячі заміток з історії, матеріальної та духовної культури лемків, що стали основою «Енциклопедичного словника Лемківщини» (2013 р.), який було видано за рік до смерті митця.

Серед вітчизняної та закордонної періодики ХХ ст. – поч. ХХІ ст., яка вивітлює історію та культуру лемків, є, зокрема, газети «Наш Лемко» (Львів), «Дзвони Лемківщини» (Монастирська), «Наше слово» (Варшава); журнали «Дукля» (Пряшів), «Лемківщина» (Нью-Йорк), «Наша культура» (Вінніпег) та інші. Протягом кількох десятиліть ґрунтовно висвітлює різні аспекти історії, матеріальної та духовної культури, мови

лемків-русинів-українців редколегія Наукового збірника Музею української культури у Свиднику (Словаччина).

Сьогодні трансформаційні процеси музичного та словесного компонентів ведуть до певних зрушень у змісті і формі твору, а також надають уявлення про саму еволюцію моделі пісні. За твердженням дослідників, головні або ж незмінні ознаки пісні є важливими для збереження традиції, а випадкові та змінні її оновлюють.

Найпоширенішими видами трансформації лемківського пісенного фольклору у ХХІ ст. порівняно із записами фольклористів ХІХ – ХХ ст. є: **варіантність**, імпровізаційність та варіювання, контамінація (змішання, уведення в розповідь подій з іншого пісенного твору), перетекстування, осучаснення мови лемківських пісень, авторська творчість та редукації (скорочування словесного компонента пісні).

Однією з головних ознак фольклору є варіантність, яка поширюється на всі його роди і види. Вона полягає в наявності багатьох варіантів твору в межах одного або сусідніх сіл. Зокрема, у репертуарі автентичних лемківських співаків до сьогодні побутує пісня «Шіла муха на конопель». Найдавніший її запис опубліковано в збірнику І. Верхратського. Згодом пісня трапляється в збірниках Ф. Колесси, Ю. Костюка, О. Гижі. Саме завдяки цілісності тексту пісні утворилася ціла низка її варіантів (Грица, 1991: 109). За класифікацією, «Шіла муха на конопель» належить до весільних пісень без чіткої прив'язаності до певного весільного обряду. У ній розповідається про тугу за дівочим життям, зеленим вінком, безтурботністю та юнацькою чистотою. Її також виконують і як ліричну під час будь-якого святкування. Зокрема, дослідник лемківського фольклору К. Чаплик у своїй праці детально розшифровує різноманітні варіанти даної пісні (Чаплик, 2013: 110).

Природною умовою життєвості українського пісенного фольклору, зокрема лемківського, є мінливість пісні на різних її рівнях – мелодичному, інтонаційному, реєстровому, темброво-динамічному, темповому й інших. Жодне виконання багатострофової пісні в автентичних умовах не обходиться без **варіювання** та **імпровізації** наспіву. Ці риси є важливими ознаками усної народної творчості українців. Без імпровізації наспів стає одноманітним, одноманітним, виконується механічно.

Серед різновидів пісенної **імпровізації** дослідник П. Богатирьов виділяє вимушену й умисну, підготовану й непідготовану. Записуючи пісенний фольклор від лемків, варто зазначити, що

люди-інформанти по-різному виходили із ситуації, коли під час виконання пісні забували мелодію чи текст. Хтось розгублювався, нарікав на вік, пам'ять, інші намагалися зімпровізувати мелодію чи текст у даному метроритмі. У разі заміни в тій чи іншій ситуації деяких слів пісня набуватиме іншого звучання в середовищі дорослих, молоді, дітей, а також у невимушеній атмосфері свята тощо. Це зазвичай залежить від виконавця, його мети, майстерності та вміння імпровізувати.

До різновиду *варіювання* тексту належить заміна окремих мотиваційних, інформаційних, кваліфікаційних та інших деталей у пісні. «Інформаційними, наприклад, можуть стати елементи специфічної синонімії – «рухомі» частини, заміна яких не впливає на основний сюжетно-композиційний стрижень твору. Це соціальні ролі персонажів, об'єкти дії, елементи побуту, зміна місцевості розвитку події тощо. Спектр варіювання таких синонімів вказує на загальну смислову зону, яка входить до основного змісту усного повідомлення (Чаплик, 2013: 106). Іноді топоніми чергуються з узагальненими назвами в лемківських піснях: річка, потік, село, поле, лік. Так, наприклад, «За полянов чорна рілля», «Там на горі шире поле» (Байко, 2005: 436). Отже, через топоніми розвивається географічна прив'язка твору до конкретної місцевості.

Доволі рідко варіюються щодо форми та змісту ті жанри й форми обрядового лемківського фольклору, яким у давнину надавалися магичні функції (закликання, замовляння, весільні обрядодії, зокрема ладканки та ін.) На жаль, варто визнати, що в сучасний період жанр ладканки зникає з репертуару лемківських співаків, а їх фіксація в автентичному вигляді – надзвичайна рідкість для збирача фольклору.

Серед поширених і побутуючих у лемківському середовищі пісень є тенденція до *перетекстування*, тобто пристосування двох, трьох і навіть чотирьох пісенних текстів до однієї мелодії. Дослідник К. Чаплик зазначає: «<...> Перетекстування є ознакою відносної самостійності пісенних мелодій і текстів та вільного оперування ними з боку співаків. Безперечно, перетекстуванню легше піддаються короткі одно-дворядкові пісні жартівливого характеру, функціонально не прикріплені» (Чаплик, 2013: 114). Наприклад:

Попід гаєм Феся телятка пасала, (2) Пасва я си, пасва щитири бички з ясва. (2)

Пасучи телятка Феся загукала, І так сим шпівала,

Ей, Феся загукала. Аж ся гірка трясва (Чоловський, 2007: 114).

На основі цієї мелодії створено чимало перетекстувань, наприклад, обробка І. Гнатюка на слова С. Криницького – «Лемко я си, лемко, в Криниці-м ся родив» (Чоловський, 2007: 10):

Лемко, я си лемко в Криниці-м ся родив, (2)

Горами, лісами што я ся находив,

Гей! Што я ся находив <...>. (Чоловський, 2007: 10).

У перетекстуваннях помітно зростає авторська творчість. Інколи важко відрізнити трансформовані твори від автентичних народних зразків.

Серед характерних рис лемківського діалекту, що збереглися в бесіді носіїв лемківського фольклору і зафіксовані в наш час, є наголос на передостанньому складі слова, як у північно-словацьких говорах і польській мові; закінчення *-ове* в називному відмінку множини іменників (*братове, пастушкове*); редукція кінцевого *и* в дієсловах наказового способу другої особи однини (*бер – бери, роб – роби*); стведіння давніх м'яких приголосних *р, ц* у суфіксах та інших приголосних наприкінці слів (*палец, хлопец*).

У лемківському діалекті є низка варіантів звука *і* з різною мірою твердості *і-и-ы*; водночас звук *ы* вимовляється дуже твердо, горлово. Дієслівні форми майбутнього часу в лемківській говірці утворюються шляхом сполучення допоміжного дієслова *бити (бути)* і колишнього дієприкметника дієслова минулого часу, наприклад: *буду робила, буду їв, будеме співали*. Частка *ся* в лемківському говорі щодо дієслова може розміщуватися як у пре-, так і в постпозиції (Фабрика-Процька, 2013: 35). На сучасному етапі в лемківській пісенності зростає частка *редукованих* творів. Через те, що твори переважно виконуються з пам'яті, а не на основі фіксованих джерел, відбувається упущення окремих деталей та скорочення словесного тексту творів.

Висновки. Отже, історія дослідження музичного фольклору лемківського субетносу розпочалася в ХІХ ст. Другий етап вивчення лемківського фольклору відбувався в наукових студіях ХХ ст. та поч. ХХІ ст.

У ХХ ст. вивчення лемківського фольклору дослідники поділяють на три напрями: фольклористичний, етнологічний, історико-публіцистичний.

У результаті дослідження ступеня збереження і напрямів трансформацій пісенного фольклору лемків можемо констатувати, що, попри численні нашарування, лемківський музично-мовний діалект характеризується певним ступенем консерватизму і водночас відкритістю до новацій. У наш час розвивається процес скорочення словесного тек-

сту та випущення його окремих деталей, оскільки твори виконуються головним чином із пам'яті, а не на основі фіксованих джерел. Осучаснення мови лемківських пісенних зразків розвивалось і в повоєнний період. Лемківські вислови словацького, польського походження в мовленні носіїв замінювалися українськими: *вишисто* – *усе*, *бесидувати*, *юж* – вже тощо. Отже, через відхід від діалектизмів і наближення до літературної норми, хоча серед старшого покоління здебільшого зберігається автентична лемківська говірка, мова в співанках лемків-переселенців на території України осучаснюється. У наш час у лемківському серед-

овищі створюється чимало пісень-новотворів патріотичного спрямування.

На сучасному етапі лемківський пісенний фольклор проходить нову хвилю опрацювання автентичних зразків. Популярні лемківські пісні звучать на концертних сценах у сучасних авторських гармонізаціях, авторських стильових обробках і аранжуваннях. Історія Лемківщини – це приклад невмирущості української нації, який гідний наслідування, її музичний фольклор – одне з вагомих, незаперечних свідчень віковичного, етнокультурного, етногенетичного та духовного єднання й цілісності лемків з усім українським народом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байко М. Антологія лемківської пісні. Львів: Афіша, 2005. 496 с.
2. Грица С. Будь здорова, землице. Українські народні пісні про еміграцію. К.: Музична Україна, 1991. 176 с.
3. Фабрика-Процька О. Пісенна культура лемків України (XX – XXI ст.): монографія. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2013. 328 с.
4. Чоловський П. Співає лемківська хорова капела «Бескид». Збірник хорових творів. Нотне видання. Івано-Франківськ: Гостинець, 2007. 106 с.
5. Чаплик К. Екзистенція лемківських переселенців в умовах сучасної України: монографія. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. 244 с.

REFERENCES

1. Bayko M. Antolohiya lemkiivs'koyi pisni. [Anthology of Lemko song]. Lviv, Poster, 2005. 495 p. [in Ukraine].
2. Hrytsa S. Bud' zdrava, zemlytse. Ukrainys'ki narodni pisni pro emihratsiyu. [Be healthy, earthly. Ukrainian folk songs about emigration] K.: Musical Ukraine, 1991. 176 p. [in Ukraine]
3. Fabryka-Protcka O. Pisenna kul'tura lemkiiv Ukrayiny (XX – XXI st.): monohrafiya. [Song culture of Lemkos of Ukraine (XX – XXI centuries)]: monograph. Ivano-Frankivsk: Nova Zorya, 2013. 328 p. [in Ukraine]
4. Cholovskyy P. Spivaye lemkiivs'ka khorova kapela "Beskyd". [Lemkiiv choral chapel "Beskyd" sings]. Collection of choral works. Note edition. Ivano-Frankivsk: Fairing, 2007. 106 p. [in Ukraine]
5. Chaplyk K. Ekzystantsiya lemkiivs'kykh pereselentsiv v umovakh suchasnoyi Ukrayiny: monohrafiya. [Existence of Lemko migrants in the conditions of modern Ukraine]: monograph. K.: Dmitry Burago Publishing House, 2013. 244 p. [in Ukraine]

Статтю подано до редакції 14.05.2018 р.